

Våra vilda växter vid havet

Norra Havsängen

Tättörten

Tättörten har lila blommor och en bladrosett på marken. Den är en köttätande växt och fångar små insekter på de klibbiga bladen. Insekten löses upp med proteinnedbrytande enzymer, så att växten kan tillgodogöra sig den kväverika näringen. Det har beräknats att bladen har 25.000 körtlar per kvadratcentimeter, som utsöndrar det enzymrika slem som används för fångsten.

Tättörten är relativt vanlig i hela Sverige, och växer gärna i fuktig mark som vid myrar. Enligt Linné kunde alla tätörter användas för att göra tätmjolk (långfil). Det är tveksamt om växten egentligen hade någon större funktion i sammanhanget.

Skogsolvon

Skogsolvonens blomställning innehåller två slags blommor där de mittersta är små, gulvita och tvåkönade. Frukten är en stenfrukt med klarröd färg som en hänger kvar hela vintern. Fruktköttet smakar obehagligt, men förbättras efter frost.

Olvonarter innehåller okända bitterämnen. Bären lockar till förtäring, men förgiftningar hos barn är ovanliga. Symtom är magbesvär.

Utbredning går över nästan hela Europa, i Norge längs kusten till den nordligaste delen, men i Sverige blott till sydligaste Lappland.

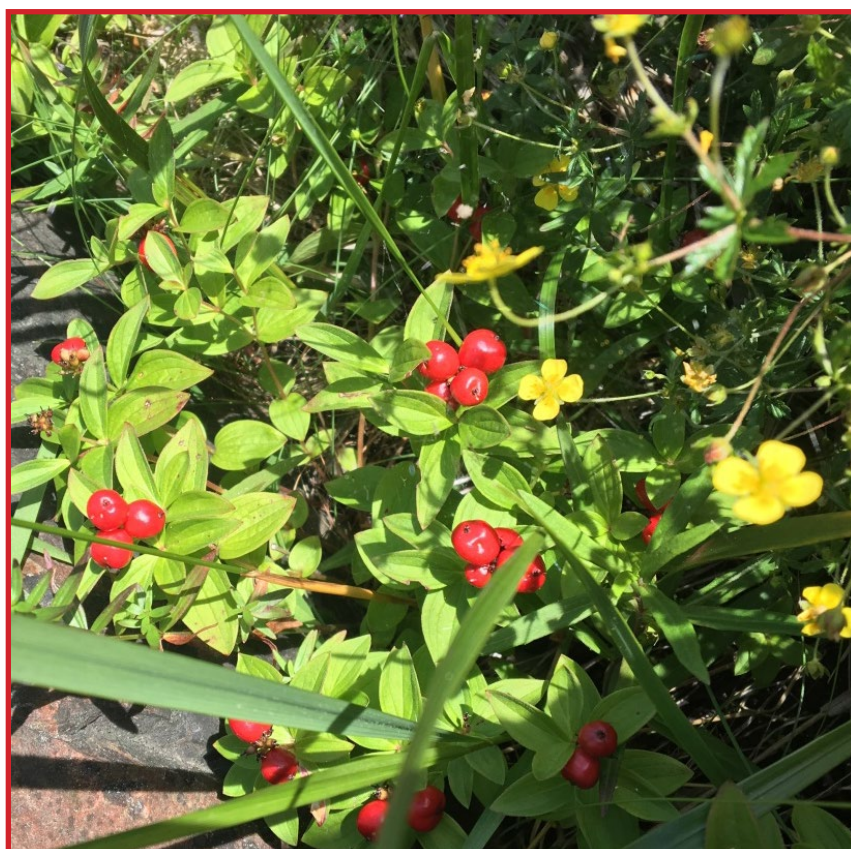

Nattviol

Nattviolens blomkrona är vit och har en smal vit läpp och en ovanligt lång sporre. Nattviolen är fridlyst i hela Sverige och blommar juni till juli.

Blomman har en behaglig och ganska stark doft, särskilt på natten. Pollineringen utförs av nattaktiva fjärilar. Sporrrens långa smala form är utformade så att de passar dessa fjärlars långa sugrör.

Nattviolen växer framförallt på skogsängar med något fuktig mark. Den finns i stort sett i hela Europa och även i Marocko.

Hönsbär

Hönsbär blommar med en vit blomma och svart mitten. Bären är röda och har svagt sötaktig och fadd smak, men den är inte giftig. Den blommar vid sommarens början, men de fyra bladen gör att blomningen ser ut att räcka långt fram mot hösten.

Hönsbär trivs bäst på lågt liggande, fuktiga och kalla ställen, som havskusterna.

Växten är vanlig i norra och mellersta Sverige, men sällsynt i södra Sverige och saknas i några landskap. Den förekommer naturligt från norra Europa till Island, nordöstra Asien, norra Nordamerika och Grönland.

Slätterblomma

Slätterblomman växer på fuktig kalkrik mark, såsom stränder och betade fuktängar. Namnet slätterblomma kommer av att den med sin blomning visar att slättertiden är inne.

Slätterblomman var förr vanlig på fuktiga slätterängar över hela landet. När nu denna typ av kulturlandskap nästan helt har försvunnit, har också denna växt blivit mycket sällsynt i stora delar av södra Sverige.

I fuktiga naturtyper i mellersta och norra delen av landet samt i fjällen är den fortfarande vanlig.

Havtorn

Havtorn är normalt en låg buske. Den är i stort sett begränsad till havskusterna, där salt som stänker in från havet gör jorden salt. Detta gör i sin tur att andra växter inte kan klara sig lika bra och därför inte kan konkurrera ut havtornen.

Honplantorna producerar orangefärgade bär med en diameter av sex-nio millimeter, är mjuka och saftiga och rika på C-vitamin (120 mg C-vitamin per 100 gram bär).

I Sverige växer havtorn främst längs med Östersjöskusten, mest allmänt i Uppland.

Svärdsliljan

Svärdsliljan blommar med gula blommor. Den är en flerårig perenn på ca 100 cm höjd som bildar stora bestånd och blommar i juni-juli. Epitetet svärd kommer av att bladen kan liknas vid svärd.

Växten klassas som giftig, särskilt rotknölen, på grund av sitt innehåll av irriterande ämnen. Förtäring kan ge sveda i mun och svalg samt magbesvär.

Svärdsliljan har ett stort utbredningsområde och påträffas i nästan hela Europa, Nordafrika, Mellanöstern, Kaukasus och Ryssland österut till västra Sibirien. Den växer vanligen i grunt sötvatten eller på mycket blöt mark.

Sankt Pers Nycklar

Sankt Pers nycklar är en art i familjen orkidéer som tillhör släktet nycklar och är antagligen den vanligaste svenska orkidén. Den är vanligen rosaviolett och mera sällan vit. Sankt Pers nycklar är en av de orkidéer som blommar tidigast. Växtens storlek och lysande blomställning gör den till en karaktärsväxt för dessa ängar under juni månad.

Den är vanlig på Ölands och Gotlands ängar men dessutom förekommer den i Skåne och Blekinge samt sällsyntare i några andra landskap upp till Roslagen.

Skogsknipprot

Skogsknipprot är en orkidé som blir 15-30 cm hög. Den får i juli till augusti 15-50 st stora, grön- eller brunaktiga blommor som sitter i en först lutande, senare upprätt och ensidigt vänd klase.

Den växer i mullrika lundar och barrskogar på kalkrik mark, men kan också växa i vägkanter, ängsmarker och andra kulturskapade miljöer.

Orkidén växer vilt i Sverige är ganska sällsynt och den förekommer huvudsakligen i Syd- och Mellansverige.

Tibast

Tibast blommar på bar kvist, tidigt på våren, innan något annat blommar. Tibast är en lövfällande buske som blir 1,5 meter hög. Blommorna är rosa eller ljuslila, i sällsynta fall vita och har stark, behaglig doft. Frukten är ett klarrött bär som är 7-12 millimeter i diameter.

Bären är mycket giftiga för människor, de innehåller daphnetoxin och mezerein. Om man äter ett bär orsakar det en brännande smärta i munnen och i halsen, men även blåsor och salivavsöndring kan uppstå. Andra följder kan vara kräkning, magsmärtor och diarré. Första hjälp är att ge dryck och koltabletter. Växtsaften är också kraftigt ögonretande. Vid tillbud måste ögat omedelbart sköljas med vatten i minst 5 minuter. Även tibastbuskens bark är mycket giftig, liksom övriga delar.

Tibast var förr obligatorisk på apoteken. En drog (Cortex Mezerei) beredd av insamlad bark, som lades i ättika. Medlet användes utvärtes mot körtelsvullnader, gikt mm. Numera vet man att kontakt med busken kan orsaka allergiska reaktioner, såsom eksem.

Med de färskna grenarna kan ylle färgas gult eller gulbrunt.